

Я. О. Домбровський

здобувач кафедри загальноправових дисциплін і міжнародного права

**НОВАТОР УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА
(ДО 150-ї РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СЕРГІЯ ПАВЛОВИЧА ШЕЛУХІНА)**

В умовах розбудови Української держави немаловажне значення має вивчення наукової спадщини та досвіду діяльності попередніх поколінь українських державотворців. Серед багатьох діячів, які заклали фундамент української державності на початку ХХ ст., почесне місце належить Сергію Павловичу Шелухіну — талановитому правнику, публіцисту, письменнику та державному діячеві періоду національно-визвольної боротьби 1917-1921 рр.

У радянській історіографії про С. П. Шелухіна, його наукові та публіцистичні праці не було навіть згадки. Перші публікації (автори — О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко, А. І. Мисечко, Е. М. Демчук) про наукову та громадську діяльність Сергія Шелухіна з'явилися лише в роки незалежної України [1; 2; 3].

Сім'я Шелухіних має глибоке українське коріння. Одна із гілок родоводу Сергія Павловича бере свій початок від XVII ст., від полковника Панькевича, котрий був соратником Богдана

Хмельницького. Документально родовід Шелухіних зустрічаємо на початку XIX ст. В 1810 р. Василь Шолуха зі старшинського роду просив місцеву владу видати його 21-річному сину Якову свідоцтво про дворянське походження. Через 102 роки, в 1912 р., в Одесі на вулиці Пушкінській, 21 С. Шелухін в одного з нотаріусів підтверджував своє і брата Андрія дворянське походження [2, с. 89].

У 1823 р. 6 жовтня у Якова Васильовича Шолухи та його дружини Тетяни з роду Панькевичів народився син, якого назвали Павлом. Павло Якович зробив військову кар'єру в російській армії, щоправда, зі зміненним уже на російський лад прізвищем Шелухін. У Павла Яковича і його дружини Євдокії Григорівни народився 6 жовтня 1864 р. в родовому маєтку с. Деньга Золотоніського повіту Полтавської губернії син Сергій. За кілька днів був похрещений у Михайлівській церкві с. Деньга. Першим його вчителем став І. Ф. Бойко, а готувала до подальшого навчання в гімназії та університеті рідна тітка — освічена та палко свідомо українка [3, с. 87].

З 1883 по 1888 р. С. П. Шелухін навчався у Київському університеті Св. Володимира, де його талант відмічали відомі професори права Буданов М. Ф. і Казанцев Л. М. та пропонували йому залишитися в університеті для підготовки до професорського звання [4]. Проте він не прийняв пропозиції й, отримавши диплом, поринув у практичну роботу. Працював у Єлисаветградському окружному суді, обіймав посади судового слідчого в Кам'янець-Подільському окружному суді. Пізніше доля його привела до Кишинівського окружного суду, де він з 1897 по 1902 р. служив товаришем прокурора [5, с. 2]. З 1902 р., переїхавши до Одеси, Сергій Павлович став членом Одеського окружного суду. Водночас, як член Одеського юридичного товариства, займався активною науково-дослідницькою та громадською роботою. Після подій Лютневої революції 1917 р. С. П. Шелухін увійшов до складу Української Центральної Ради та включився у процес розбудови української державності. Він, різко критикуючи ідеї автономістів та федералістів щодо статусу перебування України у складі Російської імперії, послідовно обстоював її самостійність. У січні 1918 р. С. П. Шелухіна було призначено спочатку суддею Генерального суду Української Народної Рес

публіки, а згодом — міністром судових справ УНР в уряді В. Голубовича. Активно займався і законотворчою діяльністю. Зокрема, з початком Першої світової війни підготував низку законопроектів про заходи щодо допомоги сім'ям, члени яких перебували на фронтах та військових підприємствах, запропонував законопроект про громадянство УНР, поправки до закону про національно-персональну автономію, проект закону про статус земельних комітетів, зміни до статей закону про Генеральний суд. С. П. Шелухін також обґрунтував принцип встановлення першого в історії кордону між Україною і Росією. Проте особливого авторитету як політик С. П. Шелухін здобув будучи головою української делегації на мирних переговорах з РРФСР, що проходили 23 травня — 7 жовтня 1918 р. З 8 липня цього року Сергій Павлович став сенатором українського судового органу — Державного сенату. За часів Директорії УНР його було призначено Виконувачем обов'язки міністра юстиції в уряді В. Чехівського. Також у 1919-1920 рр. С. П. Шелухін входив до складу української делегації на Паризькій мирній конференції — як радник-юрист.

У 1921 р., після остаточного встановлення радянської влади в Україні Сергій Павлович був змушений виїхати за кордон, спочатку проживав у Відні, а потім у Празі, де не полишав активної наукової та громадської роботи. Водночас з науковою та викладацькою діяльністю С. П. Шелухін з 1925 р. активно працював як уповноважений представник від Української автокефальної православної церкви, обстоюючи ідею організації національної церкви. Утім одним із найважливіших напрямів його роботи були заходи, спрямовані на визнання європейськими державами права українських емігрантів на національну ідентифікацію. Сергій Павлович — не просто політик, а скоріше, прагматичний юрист-практик — не дуже розраховував на підтримку членів Ліги Націй, утім все ж шукав способи сприяти розв'язанню українського питання. Помер Сергій Павлович Шелухін 25 грудня 1938 р. і похований у Празі [6, с. 3].

Література

1. Копиленко О. Л., Копиленко М. Л. Держава і право України / О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко. — К. : Наукова думка, 1977. — 208 с.

2. Мисечко А. І. З історії родини Шелухіних / А. І. Мисечко // Записки історичного факультету. Вип. 5. — Одеса : Астропринт 1997. — С. 89-93.
3. Демчук Е. Сергій Шелухін — Генеральний прокурор України / Е. Демчук // Вісник прокуратури. — 2Q01. — № 3. — С. 86-90.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВОВУ) : Ф. 3695, оп. 1. — Спр.172. — Арк. 66.
5. Шершель Л. «Без права не існує соціального життя» / Л. Шершель // Чорноморські новини. — № 76 (21547) від 2 жовтня 2014 р. — С. 2.
6. Ваїцук Л. «Щоб солідарність наша демонструвалася перед чужинцями» / Л. Ваїцук // Голос України. — № 196 (59346) від 11 жовтня 2014 р. — С. 3.